Урок 15. **ПАРАЗИТИЧНІ БЕЗХРЕБЕТНІ ТВАРИНИ. ВНУТРІШНІ ПАРАЗИТИ**

Дата _____

Клас _____

Цілі уроку:

- ***освітня***: розглянути особливості будови й процеси життєдіяльності внутрішніх паразитів; познайомити учнів з їхньою розмаїтістю, роллю в природі й житті людини.
- ***розвивальна***: розвивати вміння аналізувати інформацію та зіставляти дані з різних джерел;
- ***виховна***: виховувати розуміння важливості профілактики захворювань.

Обладнання й матеріали: таблиці «Тип Плоскі черви. Клас Сисуни», «Тип Плоскі черви. Клас Стьожкові черви», «Тип Круглі черви», вологі препарати паразитичних плоских і круглих червів.

Базові поняття й терміни уроку: сисуни, стьожкові черви, нематоди, паразити, проміжний хазяїн, остаточний хазяїн, життєвий цикл.

Тип уроку: засвоєння нових знань.

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ЕТАП

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ І МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ

Питання для бесіди

- За якими ознаками тварин відносять до молюсків?
- Які особливості зовнішньої будови молюсків?
- Які особливості притаманні черевоногим молюскам?
- Яке значення молюсків в природі?

III. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

Розповідь учителя з елементами бесіди

☑ ***Паразитизм*** — це біологічне явище такого співіснування організмів, за якого паразит харчується в організмі хазяїна, завдаючи йому шкоди, але не вбиваючи його.

За способом паразитування тварин-паразитів можна поділити на дві великі групи. Зовнішні паразити паразитують, прикріплюючись до зовнішніх покривів тварини-хазяїна. Внутрішні паразити паразитують, проникаючи всередину організму тварини-хазяїна.

Внутрішнім паразитам доводиться забезпечувати власну стійкість до дії імунної системи та травних ферментів (для тих, хто живе в травній системі) хазяїна.

Значною перевагою таких паразитів є добрий захист від умов навколишнього середовища завдяки тому, що тварина-хазяїн підтримує в стабільному стані параметри свого внутрішнього середовища.

Найбільш поширені групи внутрішніх паразитів

Сисуни (Трематоди)

Паразитичні плоскі черви, що є паразитами людини й деяких інших хребетних. Характерна ознака класу — наявність двох присосків. Війки на тілі відсутні, зовнішні покриви ущільнені.

Життєвий цикл складний, включає основного й одного-двох проміжних хазяїв. Те покоління паразита, що розвивається в проміжному хазяїні, розмножується нестатевим способом, а те, яке розвивається в остаточному хазяїні, розмножується статевим способом.

Типовий представник

Печінковий сисун: основні хазяї — велика рогата худоба, свині, людина; проміжний хазяїн — молюск малий ставковик.

Стьожкові черви (Цестоди)

Паразитичні плоскі черви, що є паразитами людини й деяких інших хребетних. Характерна ознака класу — довге стрічкоподібне тіло, що складається з голівки з органами прикріплення, шийки й окремих члеників. Війки на тілі відсутні, зовнішні покриви ущільнені, травна система відсутня. Життєвий цикл найчастіше складний, включає основного й одного-двох проміжних хазяїв.

Типовий представник

Бичачий ціп'як: основний хазяїн — людина; проміжний хазяїн — велика рогата худоба.

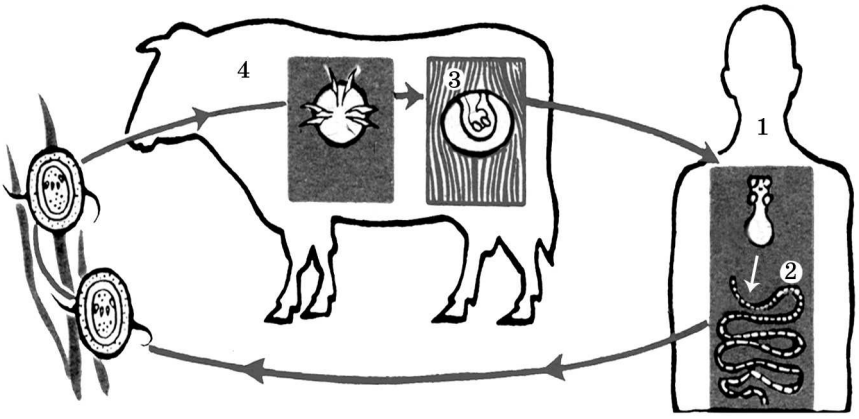

Рис. 11. Життєвий цикл стьожкового черва

Паразитичні круглі черви

Нематоди, що паразитують на рослинах (фітопатогенні нематоди)

Частіше це вільноживучі види. Багато які з них можуть проникати в тканини рослин. Типовими представниками є галлова нематода (спричиняє утворення галлів), бурякова нематода й стеблова нематода картоплі.

Нематоди, що паразитують на людині й тваринах

Часто видоспецифічні паразити з простим циклом розвитку. Кінська, свиняча й людська аскариди паразитують відповідно на коні, свині й людині. Зараження відбувається в результаті потрапляння яєць у травний тракт. Подібний життєвий цикл має гострик, що паразитує на людині.

IV. УЗАГАЛЬНЕННЯ, СИСТЕМАТИЗАЦІЯ Й КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ І ВМІНЬ УЧНІВ

Дати відповіді на питання.

- Хто такі паразити?
- Які переваги дає тваринам паразитичний спосіб життя?
- Представники яких груп тварин є внутрішніми паразитами?
- Які особливості будови притаманні внутрішнім паразитам?

V. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Вивчити відповідний матеріал із підручника.